

Õigus ja infosüsteemid

MA Taimar Peterkop

Riigi Infosüsteemi Ameti peadirektor

Infosüsteemid on ühiskonna ja riigi toimimist muutnud. Infosüsteemide abil on meil võimalik koguda, talletada ja töödelda suurtes kogustes teavet. Teabe hulk, millel meie (riigi, organisatsiooni, üksikisiku) otsused põhinevad on oluliselt suurem ja täpsem kui varem. Tehnoloogia areng (sh infosüsteemid) võimaldavad meil oma otsused ka kiiresti ellu viia.

1. Õiguse roll on puhuda infosüsteemidele elu sisse – anda alus nende rakendamiseks mingites protsessides (nt riigi poolt teenuse, nagu pensionid, arstiabi jne osutamises). Eesti e-riigi eduloo aluseks õigusliku regulatsiooni abil tehnoloogiate nagu x-tee ja elektrooniline identiteet ellu äratamine.
2. Riigi ja ühiskonna toimimise kaitsmine seisneb kogutud suure hulga teabe ja selle töötlemiseks kasutatavate infosüsteemide kaitsmises. See on väga kallis, sest üha suuremale hulgale on destruktiivsed tehnoloogiad lihtsamalt kättesaadavad. See tähendab, et üha suurem hulk tegutsejaid (üksikisikud, organisatsioonid, riigid) võivad mõjutada meie riigi ja ühiskonna toimimist.
3. Üheks oluliseks väljakutseks on tehnoloogia kiire areng ja riigi aeglane reaktsioon (regulatsiooni loomise läbi) sellele, meil on endil varnast võtta mitmeid näiteid, kuidas meie e-riigi lahendused on olnud alguses kehtiva õigusega vastuolus. Ka praegu on mitmed teemad reguleerimata või nn „hallid alad“).
4. Infotehnoloogia vähendab riikide rolli/mõju ja suurendab riigiväliste tegutsejate oma. See muutuv maailm sunnib tegelema põhimõttelise küsimusega – kui palju on võimalik riikidel reguleerida ja kui palju jätta valdkondlike eneseregulatsioonide hooleks? Erinevate riikide suhtumine on erinev (nt demokraatiad versus autokraatsed riigid interneti üle kontrolli küsimuses). Ka erinevates lääneriikides on kodanike ja riigi vaheline suhe erinev. Põhjamaades usaldatakse riiki rohkem, anglo-ameerika riikides käsitletakse riiki enam ohuna isikuvabadustele. Ilmekas näide neis riikides on suhtumine elektroonilisse identiteeti või tagaustesse krüptograafias. Seetõttu on ka õigusliku regulatsiooni ulatus erinevates riikides erinev.